

Checklist

Maak je gezin, groep, parochie of gemeenschap Laudato Si'-proof

Met een 7-sprong naar integrale ecologie

De [campagne van Ecokerk](#) sluit aan bij het Laudato Si' Actieplatform dat door het Vaticaan werd gelanceerd na 5 jaar Laudato Si'.

7 doelgroepen:

gezinnen, bisdommen en parochies, scholen, universiteiten en hogescholen, ziekenhuizen en gezondheidscentra, bedrijven en boerderijen, religieuze gemeenschappen en ordes

7 Laudato Si'-doelen

- Een antwoord geven op de "schreeuw van de Aarde"
- Een antwoord geven op de "schreeuw van de armen"
- Ecologische economie
- Een eenvoudige levensstijl
- Ecologische opvoeding
- Ecospiritualiteit
- Betrokkenheid van de gemeenschap en participatieve actie

Een oproep om op 7 jaar tijd volledig duurzaam te worden, in de geest van Laudato Si'

#ik7mee

We nodigen gezinnen, groepen, organisaties en gemeenschappen uit om op hun beurt de 7-sprong te wagen en om in te tekenen op zo'n 7 jaar durend veranderingsproces. Deel je engagement [via de module op Ecokerk.be](#). Vertel welke sprongen jullie al maakten, en welke sprongen jullie plannen voor de komende jaren.

Doe mee en doe het samen

We brengen de oproep in praktijk om samen te sleutelen aan onze levensstijl en om met elkaar en de ruimere gemeenschap in dialoog te gaan. Samen werken aan een klimaatplan is gemeenschapsvormend. In een wereld die ons uitnodigt tot individualisme en ongeremde consumptie gaat het ook over herstel van relaties.

Niet het verleden herstellen, maar de toekomst redden

De klimaatverandering, de vernietiging van de ecosystemen en de uitsterving van planten en diersoorten zijn reusachtige en levensbedreigende uitdagingen. De oplossing daarvoor, zal niet komen van een vaccin, maar van mensen.

“Van de smeltende ijskappen van de noordpool tot de vernietigende branden in Amazonië, van extreme weerspatronen wereldwijd tot de ongeziene schaal van het verlies van de biodiversiteit die het weefsel zelf van het leven in stand houdt: de vele ‘zichtbare zwakke plekken van de planeet die we bewonen’ (LS 163), zijn te duidelijk en te schadelijk om ze nog langer te kunnen negeren.

De profetische woorden van paus Franciscus blijven in onze oren klinken: ‘welke wereld willen we nalaten aan wie na ons komt, de kinderen die nu opgroeien?’ (LS 160)“

(Uit de Vaticaanse aankondiging van het Laudato Si' Actieplatform in mei 2020)

“We horen te weinig het goede en hoopvolle verhaal doorklinken dat het kan: de overgang naar een nieuw soort welvaart die het welzijn van alle volkeren op aarde ten goede komt.

Het kan: als we armoede bannen, de aarde eerlijk delen, de economie hervormen, de natuur beschermen en met z'n allen gaan leven binnen de ecologische grenzen van een gezonde planeet. Wetenschappers bevestigen dat dit hoopvolle perspectief mogelijk is. Zij kunnen ons de middelen daartoe aanreiken”

De bisschoppen van België, 2019, 'Tijd voor schepping: een toekomst voor de aarde en haar bewoners'

Vooraf:

Voor groepen

Het jeugdwerk en het verenigingsleven van volwassenen, brengt mensen bij mekaar, organiseert tal van activiteiten en vormt het cement van onze samenleving. De transitie naar een koolstofarme samenleving vinden we ook terug in de jaarthema's van heel wat bewegingen en organisaties. Het zorgt al jaren voor een meer ecologische werking en voor bewuste, gemotiveerde leden.

Ook congregaties en parochie- en federatieploegen zetten steeds nadrukkelijker het 'groen' karakter van hun werking op de agenda. Ze onderzoeken hun energie- en aankoopfacturen, en vragen zich af welke keuzes zich opdringen.

Deze checklist kan helpen om alles eens op een rijtje te zetten, te kijken wat al gebeurt en ontdekken wat nog kan gebeuren.

Niet alle onderdelen zullen voor elke groep bruikbaar zijn. Een vereniging heeft een andere werking dan een school, een parochie of een zorginstelling. Zo heeft de ene eigen lokalen, terwijl de andere gebruik maken van lokalen van de parochie of van de gemeente. Of heeft de ene personeel in dienst, en werkt de andere met vrijwilligers...

Toch moet je niet altijd beslissen dat het punt voor jullie niet van toepassing is. Zo kan je bijvoorbeeld over deze punten een gesprek aanknopen met anderen en initiatief nemen in je parochie, dorp, wijk of stad.

Voor gezinnen

Veel punten in de checklist en de bijhorende 'tips per thema' zijn prima bruikbaar voor gezinnen. Zo kan je zowel thuis als in de vereniging aan de slag te gaan.

Vorbereidend:

Plan een datum om met je bestuurs- of parochieploeg of met je gemeenschap of gezin deze checklist aan te pakken. Zorg dat de bespreking het voornaamste of enige onderwerp op de agenda is.

Spreek af wie tegen deze bijeenkomst de algemene gebruikscijfers verzamelt:

- Elektriciteit: in kWh en in Euro
- Gas: in m³ en in Euro
- Water: in m³ en in Euro
- Zie je evoluties in verbruik gedurende de laatste jaren?

Als we willen dat onze bijeenkomst ook echt tot verandering of resultaat leidt, dan moeten we ook weten hoe we de afspraken zullen opvolgen. Duid één of enkele mensen aan die de concrete afspraken in het oog helpen houden en de aandacht voor ecologische inspanningen bewaken.

De checklist zelf is heel eenvoudig in gebruik. Hij bevat voor elk onderdeel drie kolommen:

- ja, dat doen we al
- Neen, dat doen we (nog) niet
- We willen het overwegen.

Met het resultaat van je oefening, en met de onderdelen in de derde kolom, kom je heel gemakkelijk tot een actieplan. Heb oog voor een haalbare timing.

Laat je inspireren door de vele verhalen van groepen die nu al te vinden zijn op [#ik7mee](#) en www.klimaatnetwerk.be.

Klik op '[tips per thema](#)' voor meer info en nuttige links voor elk onderwerp

Leven vanuit een ethiek van het genoeg

De klimaatcrisis houdt steeds meer mensen uit hun slaap. Ze zijn bekommerd om de uitstoot van broeikasgassen die de aarde opwarmen en het leven op onze planeet bedreigen. Ze weten dat de klimaatverandering nu al tienduizenden slachtoffers maakt, vooral in de kwetsbaarste bevolkingsgroepen in de landen van het Zuiden.

Ze beseffen dat deze veranderingen ook diep ingrijpen op hun eigen leven en dat van hun kinderen en kleinkinderen. Daarom zijn ze bereid om actie te ondernemen en te sleutelen aan hun eigen levensstijl. Ze gaan zich anders verplaatsen, voeden of verwarmen. Ze gaan anders consumeren, vinden de weg naar de deel- en geefconomie en verminderen hun verbruik van materiaal en energie. Ze nemen groene initiatieven in hun

parochie, school, organisaties of bedrijf. Niet alleen het klimaat verandert. Ze veranderen ook zelf.

Velen ervaren dit leven met een kleinere voetafdruk als een positieve verandering, een groei in levenskwaliteit. Leven vanuit een 'ethiek van het genoeg' heeft minder te maken met 'verliezen' of 'inbinden' dan met het scheppen van ruimte voor 'het goede leven'.

Voor wie leeft vanuit een christelijke inspiratie is dit ook een creatieve tijd, een 'tijd voor Schepping'. Het bijbels schepingsverhaal krijgt opnieuw zijn betekenis als toekomstvisioen, als een te realiseren project. De klimaatverandering verschijnt als een immense opdracht om van onze zieke, mishandelde en gekneusde aarde Gods vruchtbare en gastvrije thuis te maken, waar leven is voor al wat leeft.

Meer info en nuttige links voor elk thema vind je op Ecokerk.be. Klik op 'tips per thema'

Stoppen met verbranden

ELEKTRICITEIT	Ja	Neen	Te overwegen
We maken gebruik van groene stroom.			
We schakelen overal over op LED-verlichting.			
Er branden geen onnodige lichten, binnen en buiten.			
We doven de lichten wanneer we het lokaal verlaten.			
Er staan bewegingssensoren op de lichten in gangen, toilet...			
Afhankelijk van de activiteit en het aantal deelnemers kiezen we een aangepaste ruimte (naar grootte en verbruik).			
We schaffen de meest energiezuinige toestellen aan. (In de nieuwe energielabels komt Klasse C overeen met het vroegere A+++)			
We bekijken het verbruik van elektrische toestellen (koelkasten, koffiezet, kopieermachine, printers, ...).			
We ontdooien regelmatig het diepvriesvak om ijsvorming te verwijderen.			
Na gebruik trekken we de stekker uit van de elektrische toestellen met een stand-by functie, om sluipverbruik te vermijden.			
We overwegen de eigen productie van groene stroom (zonnepanelen).			
Voor onze website kiezen we een 'green hosting', want webserverns zijn grote energieslurpers.			
WARMTE	Ja	Neen	Te overwegen
We laten een energiescan maken van ons gebouw, met advies voor ingrepen en investeringen om de nieuwste energienormen te behalen.			
We gebruiken groene energie om het gebouw te verwarmen (warmtepomp, eigen groene stroom, warmtenet...).			
We maken een investeringsplan om op termijn over te schakelen op groene warmte, en te stoppen met verbranden van gas of olie.			
De muren, de zolder en de daken zijn geïsoleerd.			
De ramen zijn -waar mogelijk- voorzien van dubbel of super isolerend glas.			
De buizen van de verwarming zijn overal geïsoleerd.			
We hebben thermostatische kranen.			
De verwarming wordt op het minimum gezet bij het verlaten van het gebouw/lokaal.			
Ruimtes worden nooit onnodig verwarmd.			
Achter de radiatoren (centrale verwarming) hangen we radiatorfolie.			
Kieren en tochten vermijden we zoveel mogelijk door tochtstrips aan ramen en onder deuren te plaatsen.			
Alle deuren en ramen sluiten goed.			
Deuren openen en sluiten zich automatisch om warmteverlies te voorkomen			
De verwarmingsinstallatie wordt regelmatig onderhouden.			
De verwarmingsinstallatie wordt her-ingesteld bij zomer en winter.			

Meer info en nuttige links voor elk thema vind je op Ecokerk.be. Klik op '[tips per thema](#)'

Water is de kostbaarste grondstof op aarde

WATER en WATERVERBRUIK	Ja	Neen	Te overwegen
We kijken regelmatig na op lekkende kranen en douchekop.			
We kijken regelmatig na op lekkende toiletten.			
Er staan spaarknoppen in de toiletten en op waterkraantjes.			
In toiletten zonder spaarknop leggen we in het waterreservoir een met water gevulde fles. Dit verkleint het reservoir met 1 liter, en zo verkleint het waterverbruik.			
We vangen regenwater op om te gebruiken als drinkwater voor de kippen, om te poetsen, de planten binnen en buiten water te geven, het toilet te spoelen, enz...			
We zorgen dat regenwater kan insijpelen in de bodem, bijvoorbeeld door de oprit of voortuin te ontharden en asfalt of beton te vervangen door grastegels, en/of door in de tuin een wadi of poel aan te leggen.			
In ons aankoopgedrag letten we op ons 'onzichtbaar' waterverbruik dat het gevolg is van de productie van voedsel en van de ontginning van grondstoffen voor onze apparaten. We gebruiken een watercalculator om dat verbruik te kennen.			

Duurzame mobiliteit: #goedopweg

MOBILITEIT	Ja	Neen	Te overwegen
Voor verplaatsingen en uitstappen met een grotere groep, rijden we niet met een autokaravaan, maar huren we een bus.			
We stimuleren het gebruik van openbaar vervoer.			
We promoten en doen zelf aan carpoolen.			
Bijeenkomsten organiseren we zo dat mensen kunnen komen met fiets of openbaar vervoer.			
Vrijwilligers doen hun bezoeken te voet of per fiets.			
We zorgen voor vervoer voor minder mobiele mensen.			
Voor verplaatsingen met de wagen hebben we met onze organisatie een abonnement op een systeem van deelwagens (Cambio, Cozy Car...).			
Als onze organisatie zelf auto's bezit, bieden we die aan om na de werkuren te gebruiken als deelwagen in een organisatie voor autodelen.			
Als we een auto moeten aanschaffen, kiezen we voor een elektrische wagen.			
We hebben met onze organisatie een abonnement op Blue Bike, zodat voor medewerkers de combinatie trein + fiets gemakkelijk is.			
Ook voor reizen binnen Europa kiezen we het spoor. We vermijden het gebruik van vliegtuigreizen zoveel als kan.			
Om nodeloze of verre verplaatsingen te vermijden, maken we gebruik van online conferentietechnieken via Jitsy, Skype, Teams of andere aanbieders			

Meer info en nuttige links voor elk thema vind je op Ecokerk.be. Klik op 'tips per thema'

Het klimaat ligt op je bord. Kies lokaal

VOEDSEL	Ja	Neen	Te overwegen
We vermijden bij het aankopen plasticen zakjes en ander verpakkingsafval.			
We gebruiken geen wegwerpbekers, -borden of -bestek.			
Voor kooklessen, feesten, recepties, enz... kopen we voedingswaren bij voorkeur bij lokale boeren (Korte Keten) en/of kiezen we voor (bio) seizoensproducten uit eigen land.			
Voor maaltijden, feesten, enz... kunnen deelnemers kiezen voor een lekker vegetarisch gerecht.			
Voor koffie of andere uitheemse producten kiezen we voor Fair Trade.			
We serveren op vergaderingen water van de kraan om transport en afval van flessen te vermijden.			
Het teveel aan klaargemaakte gerechten geven we mee aan de deelnemers of we doen er iemand (of een organisatie) een plezier mee.			

Het verlies aan biodiversiteit is uiterst bedreigend

BIODIVERSITEIT IN DE TUIN en AGRO-ECOLOGIE	Ja	Neen	Te overwegen
Op ons domein/onze kerktuin/onze tuin/onze school/ons speelterrein kiezen we voor streekeigen en/of inheemse planten, struiken en bomen.			
We lokken insecten zoals vlinders, hommels en bijen door een variatie aan bloemen te planten of te zaaien, en te zorgen dat er in elk seizoen bloeiende planten zijn.			
We maken een dode haag met snoeihout. Zo zorgen we voor beschutting, nestgelegenheid en voedsel voor insecten, egels en vogels.			
Rond ons terrein plaatsen we geen afsluiting met draad, beton of PVC, maar levende hagen met streekeigen haagplanten.			
We kiezen voor een biodivers gazon, met verschillende grassen en inheemse bloemen die regelmatig maaien verdragen.			
We vermijden het gebruik van chemische onkruidverdelgers en insecticiden.			
Als er geen gracht is, en we hebben plaats, zorgen we voor een poel of tuinvijver met water- en oeverplanten.			
Als we zelf voedsel produceren, hebben we aandacht voor een gezonde bodem en gebruiken we de principes van agro-ecologie.			
Als eigenaar van landbouwgrond, gunnen we de pacht bij voorkeur aan boeren die werken volgens agro-ecologische principes.			

Is je investeringsplan ook een klimaatplan?

DUURZAAM INVESTEREN	Ja	Neen	Te overwegen
We weten waarvoor het geld dat we belegd hebben of dat op ons spaarboekje staat, gebruikt wordt.			
We beslissen om niet langer te investeren in sectoren die rechtstreeks of onrechtstreeks te maken hebben met fossiele brandstoffen en trokken onze bestaande investeringen in die sectoren terug.			
We kozen een duurzame bank, die ons geld enkel gebruikt voor investeringen in hernieuwbare energie, een koolstofarme economie en een rechtvaardige transitie.			

We zijn allemaal consumenten

AANKOPEN EN ONDERHOUD	Ja	Neen	Te overwegen
Er is een registratie en administratie voor stockbeheer.			
Er is een verantwoordelijke voor aankopen. (of ligt de verantwoordelijkheid verspreid bij meerdere mensen?)			
Bij onze aankopen hanteren we milieucriteria, en zoeken we naar producten met eco-label en/of laag energieverbruik.			
We vervangen onze elektronische apparaten slechts als ze stuk zijn, en niet omdat ze boekhoudkundig afgeschreven zijn.			
Als we een nieuwe smartphone nodig hebben, overwegen we de aanschaf van de eerlijke en repareerbare Fairphone			
We gebruiken gerecycleerd papier en omslagen.			
We gaan zuinig om met papierverbruik.			
We stellen printers in op toner-besparend printen en printen recto-verso.			
We hergebruiken kladpapier door er o.a. notitieboekjes van te maken.			
We hebben aandacht voor het soort kantoor materiaal: hoeveelheden, hervulbaar, milieuvriendelijke materialen.			
We vermijden bij het aankopen plastic zakjes en ander verpakkingsafval.			
We gebruiken toiletpapier van gerecycleerd papier.			
Met onze aankopen ondersteunen we de werking van kringwinkels, projecten van sociale economie, tewerkstellingsprojecten, Fairtrade, enz...			
Als we kledij (schoenen, T-shirts voor de groep...) of ander textiel kopen, kiezen we voor sociaal eerlijke producten (Fair Wear), die lang meegaan (slow fashion), en gemaakt zijn met ecologische grondstoffen die weinig water en chemicaliën nodig hebben, zoals bamboe, hennep of linnen.			
We geven gebruikte materialen een tweede leven door ze op te knappen of we brengen ze binnen bij de kringwinkel.			
We kiezen voor ecologische onderhoudsproducten.			
Bij renovatie, verfraaiing, onderhoud, kiezen we voor natuurproducten (natuurverf, hout...).			

Meer info en nuttige links voor elk thema vind je op Ecokerk.be. Klik op '[tips per thema](#)'

Afval wordt grondstof

KRINGLOPEN	Ja	Neen	Te overwegen
We maken geen gebruik van een afvalcontainer waarin alles als restafval wordt behandeld.			
Er is iemand verantwoordelijk voor het sorteren.			
We sorteren apart: papier, glas, plastic en PMD.			
Elektronica met edele metalen, zoals smartphones en laptops brengen we naar inzamelpunten van Recupel			
In de keuken en op afgesproken plaatsen staan verschillende bakken per soort afval.			
Wat herbruikbaar is, wordt niet weggegooid maar bezorgd bij een kringloopwinkel.			
Als iets stuk is, zien we of het kan hersteld worden, of hergebruikt voor iets anders (upcycling).			
Bij onze aankopen, zien we er op toe dat het producten zijn die hersteld kunnen worden.			
We moedigen de gebruikers van onze lokalen aan om afval te vermijden.			

Dichtbij leeft er meer dan je denkt

DICHTBIJ	Ja	Neen	Te overwegen
We kennen de organisaties in onze buurt, we weten waarmee ze bezig zijn, en houden contact.			
We steunen de lokale economie en kopen bij voorkeur de producten die in onze buurt geproduceerd worden.			
We gaan naar de winkels die je met de fiets of te voet kan bereiken.			
We organiseren een fietstocht of wandeling in de buurt. We herontdekken de trage wegen en genieten van de eigen omgeving.			
We organiseren een bezoek bij de windturbine, het cohousing-project, de CSA-boerderij, het volkstuintje, de stadsboerderij, de hoevewinkel of de korteketen-boer in onze buurt en laten ons rondleiden.			
We vragen ons af wat we als parochie, vereniging of congregatie voor hen kunnen betekenen. Misschien hebben ze nood aan een vergaderzaal. Misschien zijn er activiteiten waar samenwerking mogelijk is.			
We onderzoeken of we met andere verenigingen, de buurt of de vrienden-groep zaken kunnen delen, of samen aanschaffen in plaats van elk apart.			
We verkennen klimaatvriendelijke en gemeenschapsbevorderende initiatieven in eigen buurt. Buurteesten, nieuwjaarsborrels en speelstraten zijn uitstekende gelegenheden om mensen te leren kennen			
We adviseren ons gemeente- of stadsbestuur over duurzame initiatieven die ze kunnen nemen, bvb. de inrichting van de straten, bloemenacties, verkeersveiligheid en het autoluw maken van de wijk, het openbaar groen, het gebruik van het pleintje, oprichting van een Buurtpunt, enz...			

Er is maar één enkele en complexe sociale- en milieucrisis

SOCIALE RECHTVAARDIGHEID	Ja	Neen	Te overwegen
We ondersteunen campagnes die zich inzetten voor de strijd tegen onrecht, armoede en uitsluiting, bij ons en wereldwijd (Broederlijk Delen, Welzijnszorg, Pax Christi, 11.11.11., Beweging.net en partnerorganisaties...)			
We hebben banden/we werken mee met organisaties in onze buurt die zich inzetten voor meer gelijke kansen en tegen uitsluiting door armoede of discriminatie. (Welzijnsschakels, ORBIT, Caritas...)			
We nodigen mensen uit deze gelijkenkansenorganisaties uit in onze beweging, vereniging, parochie... om uit te wisselen, samen te feesten of als getuige op een informatieve bijeenkomst			
Iedereen is welkom in onze organisatie. We voeren een diversiteitsbeleid en discrimineren niet			
We zorgen dat onze activiteiten financieel haalbaar zijn, ook voor mensen met een laag inkomen.			
Als we een woning te huur hebben, stellen we die ter beschikking van vluchtelingen of sociaal kwetsbare gezinnen (via 'Woning gezocht, burens gevonden' van ORBIT, 'Immosolidair' van Caritas International, een sociaal verhuurkantoor...)			
We weten wie in onze buurt minder mobiel of zorgbehoevend is, en zorgen voor regelmatig contact of hulp waar nodig			
We vermijden de aankoop van producten die geproduceerd werden in sociaal onaanvaardbare omstandigheden, of die het leven en inkomen van mensen bedreigen door het aanrichten van ecologische schade in hun omgeving.			
<i>(zie ook: rubriek aankopen en onderhoud)</i> Met onze aankopen ondersteunen we de werking van kringwinkels, projecten van sociale economie, tewerkstellingsprojecten, Fairtrade, enz...			